

УДК 378.147:159.946.3

Тугова Т.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ, ЯК СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ОДНІЄЇ З СКЛАДОВИХ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Ця стаття розглядає суть інтерактивного навчання, ефективність якого підтверджується розвитком навиків мови як засоби формування комунікативної компетенції тих, хто вивчає англійську мову. Інтеграція інтерактивних технологій покращує навчання, сприяє підвищенню пошани і дружби серед різноманітних груп учнів. Одноліткі вчать бути позитивно взаємозалежними для виконання безлічі учбових завдань. Стаття підкреслює значення технологій і діяльності учнів, які ведуть їх до особистого внеску в загальну справу, допомоги один одному, підтримки, вирішенню проблем, умінню давати і приймати оцінку своєї діяльності від однолітків.

Ключові слова: мовна, соціокультурна, комунікативна компетенція, інтерактивні методи навчання; пасивна, активна, інтерактивна модель навчання; знання, уміння, навички, кооперативне навчання метод “мозгової штурм”, метод “Круг ідей”, метод “Акваріум”, метод “Мереживна пила”.

Вхід України у європейський та світовий простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають радикальних змін у галузі навчання іноземних мов, статус яких у нашій країні постійно зростає.

У зв'язку з цим стає актуальною позиція, за якої здатність зрозуміти представника іншої культури залежить не тільки від правильного використання мовних одиниць, але й від особливих умінь розуміти норми його культури, у тому числі мовленнєвої поведінки у різноманітних ситуаціях спілкування.

Основною метою навчання англійської мови у вузі є формування в студентів **комунікативної компетенції**, реалізація якої можлива тільки при формуванні ряду важливих складових компетенцій, необхідних для якісного виконання професійної діяльності та інших життєвих завдань. Набір компетенцій визначається згідно з Державним стандартом з різних напрямів підготовки у вищій школі і подається в освітньо-кваліфікаційних характеристиках фахівця (ОКХ). Проведений аналіз ОКХ з різних спеціальностей свідчить про те, що до основних видів компетенцій, що мають бути сформовані у студентів у процесі вивчення іноземних мов, належать: **лінгвістична, комунікативна та соціокультурна компетенції**. Зазначимо, що формуванню лінгвістичної компетенції (т.т. оволодінню мовним матеріалом) і комунікативної компетенції (як розвитку здатності використовувати мовні засоби для досягнення певних цілей – як у професійній, так і у соціокультурній сфері), а під поняттям „соціокультурна компетенція” ми розуміємо здатність людини усвідомлювати свою власну культурну приналежність, її основні складові, розпізнавати шляхи і встановлювати способи, якими приналежність до тієї чи іншої культури впливає на поведінку людей.

Проблема формування й розвитку мовної, мовленнєвої компетентностей залишається важливою впродовж усього терміну навчання у школі та вузі. Вона актуалізується у перехідні періоди – на межі початкових і середніх, середніх і старших класів, – оскільки саме в цей час посилюється загроза втрати або пригнічення, блокування розвинутих раніше здатностей, зацікавлень, набутих знань, умінь і навичок, спровокована психологічними, дидактичними й методичними чинниками.

Мовна компетентність (лінгвістична компетенція) – складне й багатогранне поняття. У широкому сенсі його варто вживати на позначення явища певного рівня обізнаності конкретного суб'єкта чи суб'єктів з ідеальною знаковою системою рідної або іноземної мови (мов). Мовленнєва компетентність є різновидом комунікативної і означає здатність людини до практичного використання знань про мову в процесі спілкування – з певною усвідомленою метою, у визначених мовленнєвих ситуаціях. Отже, **мовна компетентність** – це система вироблених і засвоєних у процесі мовленнєвої діяльності (особистого спостереження мови і мовлення, спілкування, навчання тощо) мовознавчих правил, достатніх для адекватного сприйняття буттєвих явищ суб'єктами мовлення; **мовленнєва компетентність** полягає у сформованості вмій і навичок користування мовною компетентністю в усній чи писемній формі, у конкретних мовленнєвих ситуаціях і з певною метою.

Зазначимо, що мовна компетенція включає мовні знання (лексичні, граматичні), мовленнєві вміння (фонетичні та орфографічні) і відповідні соціокультурні знання (країнознавчі та лінгвокраїнознавчі). Мовленнєва компетенція включає чотири види комунікацій: **аудіювання, говоріння, читання і письмо**. Компетенція у говорінні – це компетенція в діалогічному та монологічному мовленні. Отже, у студентів необхідно формувати вміння користуватися обома формами мовлення. Лексична компетенція складається з лексичних знань і мовленнєвих лексичних навичок, граматична – з граматичних знань і мовленнєвих граматичних навичок; фонологічна – фонетичних знань та мовленнєво-слухових навичок тощо.

Поняття комунікативної компетенції ввійшло у науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Д. Хаймзу. Комунікативну компетенцію ми визначаємо як здатність людини розуміти та відтворювати іноземну мову не тільки на рівні фонологічних, лексико-граматичних і країнознавчих знань та мовленнєвих умінь, а й відповідно до різноманітних цілей та специфіки ситуації спілкування. З цих позицій, для мовленнєвого спілкування недостатньо лише знати систему мови на всіх її рівнях, володіти правилами породження речень, сконструйованих відповідно до граматичних норм, але й необхідно, крім того, адекватно завданням і ситуації спілкування, здійснювати свій вплив на співрозмовника і відповідно до цього вживати мовленнєві висловлювання. А відтак комунікативну компетенцію ми розглядаємо як індивідуальну динамічну категорію, в якій відбивається єдність мови і мовлення.

Однією із складових мовленнєвої компетенції є говоріння. Досвід показує, що найбільші труднощі при спілкуванні іноземною мовою людина відчуває, сприймаючи мову на слух. Тобто, усне спілкування, роль якого сьогодні стала особливо значною, неможливо без розуміння речей співрозмовника, оскільки в процесі мовної взаємодії кожний виступає як у ролі мовця, так і в ролі слухача.

Формування компетенції в іншомовному говорінні завжди було одним із найскладніших завдань методики викладання іноземних мов. Говоріння - продуктивний вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого (разом з аудіюванням) здійснюється усне вербальне спілкування. Змістом говоріння є висловлення думок в усній формі. У основі говоріння лежать мовленнєві, лексичні, граматичні навички. У більшості методів навчання говоріння є одним з найважливіших напрямів викладання.

Практична мета навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах полягає в тому, щоб навчити студентів спілкуватися іноземною мовою у межах тематики, визначеною програмою. Навчання говоріння передбачає оволодіння студентами двома його формами: діалогічною та монологічною.

Одним з найбільш ефективних засобів розвитку і формування навичок говоріння в навчанні іноземних мов за правилом вважається діалог. Навчання діалогічного мовлення

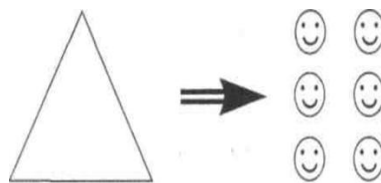
передбачає досягнення такого рівня розвитку навичок і вмінь, при якому студенти можуть без попередньої підготовки в природному темпі мобілізувати засвоєні іншомовні засоби з метою здійснення реальної комунікації.

Для розвитку вміння діалогічного мовлення, розкриття творчих можливостей студентів, задоволення їх особистих та суспільних інтересів, викладачу необхідно володіти методиками, які стимулюють конструктивно-критичне мислення, розвивають творчі здібності. Цим вимогам відповідають інтерактивні методи навчання. Вони захоплюють студентів, пробуджують у них інтерес і мотивацію, навчають самостійному захопленню і діям.

Нагадаємо, що основною метою нашої статті є пошук найефективніших методів та прийомів вдосконалення навичок говоріння.

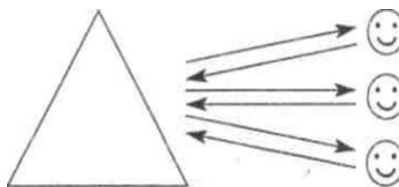
Перш за все нагадаємо, які існують моделі навчання. Олена Пометун та Л. Пироженко пропонують три моделі навчання: пасивну, активну та інтерактивну.

1. Пасивна модель навчання.

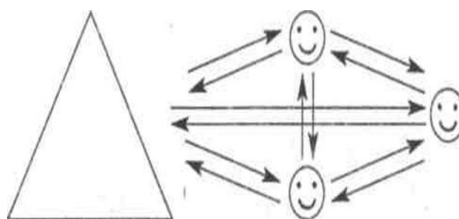
Студент виступає в ролі “об’єкта” навчання, повинен засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому вчителем, текстом підручника тощо — джерелом правильних знань. До відповідних методів навчання належать *методи*, за яких студенти лише слухають і дивляться (лекція-монолог, читання, пояснення, демонстрування й відтворювальне опитування учнів). Студенти, як правило, не спілкуються між собою і не виконують якихось творчих завдань.

1. Активна модель навчання

Такий тип навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. Студент виступає “суб’єктом” навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з викладачем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто домашні), запитання від студента до викладача і навпаки, що розвивають творче мислення.

2. Інтерактивна модель навчання

Інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної, позитивної взаємодії всіх студентів. Відбувається колективне, групове, індивідуальне навчання, навчання у співпраці, коли викладач і студент - рівноправні суб'єкти навчання.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером колективу.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення, тим самим удосконалюють навички говоріння іноземною мовою.

Для вирішення навчальних завдань викладача ВНЗ, а саме вдосконалення навичок говоріння студентів іноземною мовою, велике значення має кожна модель навчання, але для вільного володіння усним мовленням необхідно використовувати інтерактивні методи навчання:

Метод “Ажурна пилка” дозволяє вам працювати разом, щоб вивчити значну кількість інформації за короткий проміжок часу, а також заохочує всіх учасників процесу навчання допомагати один одному вчитися навчаючи.

Метод “мереживна пилка”, розроблений Е. Аронсоном в 1978 р. У створеній навчальній ситуації студенти виступають у ролі педагога, передаючи один одному засвоєну інформацію.

Навчальна діяльність здійснюється у групах з 6 чоловік для роботи з певними частинами навчального матеріалу, який об'єднаний у блоки за змістом і логікою. Кожен член групи опрацьовує свою частину матеріалу, потім представники різних груп, що вивчали одне й те саме питання, зустрічаються і обмінюються інформацією. Такий обмін називають “зустріч експертів”.

Після цього “експерти” навчають власні групи тому, що дізналися. У свою чергу інші члени групи аналогічним чином опрацьовують власну частину матеріалу, як зубці однієї пилки. Засвоїти матеріал та отримати цілісне уявлення про явище, що вивчається, можливо лише уважно слухаючи колег і роблячи відповідні записи, тому студенти будуть зацікавлені у сумлінному виконанні власної та спільної частин роботи. Цікаво те, що звітує по темі як кожний окремо, так і група в цілому.

На завершальному етапі викладач пропонує будь-якому члену групи питання по темі. Всі ці аспекти дозволяють залучати до роботи та активізувати навіть пасивних студентів із низькою мотивацією чи недостатнім рівнем володіння іноземною мовою. Отже, за допомогою методу “Ажурна пилка” за короткий проміжок часу можна отримати великий обсяг інформації.

Метод “Акваріум” є ефективним методом розвитку вмінь ведення дискусії.

Після того як викладач розподілив на дві-чотири групи студентів і запропонував завдання для виконання та необхідну інформацію, одна з груп сідає в центр аудиторії, утворивши внутрішнє коло.

Учасники та учасниці цієї групи починають обговорювати запропоновану викладачем проблему.

Всі інші студенти мовчки спостерігають за обговоренням. Групі, що працює, для виконання завдання необхідно:

1. Прочитати вголос ситуацію.
2. Обговорити її в групі, використовуючи метод дискусії.
3. Дійти спільного рішення.

Нацю роботу групі дається 3-5 хв. Усі інші студенти мають тільки слухати, не втручаючись у хід обговорення, спостерігають, чи відбувається дискусія за визначеними правилами дискусії. Після закінчення часу група займає свої місця, а викладач ставить до групи запитання:

1. Чи погоджуєтесь ви з думкою групи?
2. Чи була ця думка достатньо аргументована, доведена?
3. Який з аргументів ви вважаєте найбільш переконливим?

Після цього місце в “Акваріумі” займає інша група і обговорює наступну ситуацію (проблему). Всі групи по черзі мають побувати в “Акваріумі”, і результати роботи кожної з них мають бути обговорені у групі.

Дискусія дає прекрасну нагоду виявити різні позиції з певної проблеми або з суперечливого питання. Для того щоб дискусія була відвертою, необхідно створити в групі атмосферу довіри та взаємоповаги. Тому бажано знати правила культури ведення дискусії.

Пропонуємо вам такі правила:

1. Говоріть по черзі, а не всі одночасно.
2. Не перебивайте того або той, хто говорить.
3. Критикуйте ідеї, а не особу, що висловила.
4. Поважайте всі висловлені думки (точки зору).
5. Не смійтеся, коли хтось говорить, за винятком, якщо хтось жартує.
6. Не змінюйте тему дискусії.
7. Намагайтеся заохочувати до участі в дискусії інших.

Дослідження проведені Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд) показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити процент засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість учня-студента, а й на його почуття, волю (дії, практику). Результати цих досліджень були відображені в схемі, що отримала назву “Піраміда навчання”.

(Побудована на підставі досліджень, проведених у США; джерело — National Training Laboratories, Bethel, Maine, USA, 1991)

Під час інтерактивного навчання студент стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності, зростає цікавість до процесу навчання. Інтерактивні методи навчання є частиною особистісно-зорієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу

Отже, узагальнюючи вище сказане, хочемо звернути увагу на те, що використання інтерактивних методик у навчальному процесі вищих навчальних закладів, зокрема при вивченні іноземної мови, удосконалює навички говоріння іноземною мовою, створює умови для розвитку самореалізації особистості та допомагає досягти високого інтелектуального розвитку студентів. своєї ролі і потенціалу.

Використана література:

1. Варзацька Л. О. Інтерактивні технології в системі особистісно-зорієнтованої освіти / Л. О. Варзацька, Л. М. Кратасюк // Бібліотечка “Дивослова”. – 2006. – № 4(10). – 64 с.
2. Глазова О. Навчання діалогічного мовлення / О. Глазова // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 31-33.
3. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / упоряд. Л. Галіцина. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
4. Корнієнко О. М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування // Англійська мова та література. – 2008. – № 28. – С. 9-12.
5. Шепель Л. О. Прийоми інтерактивного навчання // Англійська мова та література. – 2008. – № 33. – С. 2-3.
6. Ющенко І. Упровадження інтерактивних технологій на уроках у початкових класах // Початкове навчання та виховання. – 2010. – № 2. – С. 2-9.
7. Яремчук Н. Впровадження форм та методів інтерактивного навчання в навчально-виховному процесі // Завуч. – 2004. – № 30. – С. 68.
8. Silberman M. Active Strategies. 101 Strategies to Teach Active Learning. – Boston, London etc., 1996. – P. 2-5.

Туговая Т. Усовершенствование навыков говорения как составляющей языковой компетенции студентов путем интеграции интерактивных технологий обучения.

Эта статья рассматривает сущность интерактивного обучения, эффективность которого подтверждается развитием навыков говорения как средства формирования коммуникативной компетенции тех, кто изучает английский язык. Интеграция интерактивных технологий улучшает обучение, способствует повышению уважения и дружбы среди разнообразных групп учеников. Сверстники учатся быть позитивно взаимозависимыми для выполнения множества учебных заданий. Статья подчеркивает значение технологий и деятельности учеников, которые ведут их к личному вкладу в общее дело, помощи друг другу, поддержки, решению проблем, умению давать и принимать оценку своей деятельности от сверстников.

Ключевые слова: языковая, социокультурная, коммуникативная компетенция, интерактивные методы обучения; пассивная, активная, интерактивная модель обучения; знания, умения, навыки, кооперативное обучение метод “Мозговой штурм”, метод “Круг идей”, метод “Аквариум”, метод “Кружневая пила”.

Tutova T. Improvement of skills of talking as to making linguistic jurisdiction of students by integration of interactive technologies of teaching.

This article deals with interactive learning that has been proved to be effective for students' speaking competence improvement, including academically gifted, mainstream students and English language learners (ELLs). The integration of interactive technologies promotes learning and fosters respect and friendships among diverse groups of students. Peers learn to depend on each other in a positive way for a variety of learning tasks. The article highlights the technologies and activities that guide students to: contribute, stay on task, help each other, encourage each other, share, solve problems, give and accept feedback from peers.

Keywords: language, speech socio cultural competence, interactive learning strategies; active, passive and interactive teaching models; knowledge, skills, habits, cooperative learning, Round Robin, Case Study, Brainstorming, Fishbowl, Jigsaw

УДК 378.091.26

Чайченко В. Ф.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ЯКІСНИЙ ТЕСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИМІРЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

У статті запропоновані сучасні підходи до розробки якісних тестів як інструменту вимірювання навчальних компетентностей студентів на засадах таксономічного підходу.

Ключові слова: компетенція, професійна компетентність, тест, тестові завдання, матриця тесту та його якість.

В наш час, коли вища освіта все більше орієнтується на самостійність в навчанні студентів, конкурентноздатність і мобільність майбутніх фахівців, відбувається процес зміни освітньої парадигми. Компетентний підхід, який відповідає вимогам модернізації європейської освіти в межах Болонської декларації, починає відігравати істотну роль у вирішенні питань професійної освіти. Навчальна діяльність має не лише дати студентові певну суму знань, а сформувати комплекс компетенцій. Компетенція – це загальна здатність студента до професійної праці і життєдіяльності, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню. Професійна компетентність – це результат професійної підготовки фахівця.

Реформування освіти в Україні передбачає створення високоефективного механізму забезпечення якості освіти. Компетентнісний підхід вимагає запровадження відповідної системи змін у організації контролю та корекції процесу формування компетентностей. Неможливо досягти значних підсумкових результатів без відповідного контролю за ходом їхнього здобуття, без відповідної корегувальної діяльності. Пошук досконалих методів вимірювання рівня навчальних компетентностей студентів на сучасному етапі набуває надзвичайної актуальності, оскільки об'єктивізація процесу вимірювання, забезпечуючи зворотний зв'язок, дає можливість координувати цей розвиток. Сучасна система